

VOEDSELBOSSEN

zijn experimentele fase nog lang niet voorbij

Voedselbossen zijn hot. Maar veel ondernemers betwijfelen of ze bedrijfseconomisch interessant zullen worden. "Ons plan is om over vijf jaar kostendekkend te zijn", zegt een initiatiefnemer. Om daar in een adem aan toe te voegen dat het project echt nog een experiment is.

MARJEL NEEFJES, FRUITTEELT@NFOFRUIT.NL

"Je inkomsten zijn, zeker de eerste jaren, waarschijnlijk minder hoog dan bij een laagstamboomgaard", legt Wouter van Eck uit. "Maar de grootste plus zit hem in de besparing op de uitgaven. Geen bestrijdingsmiddelen, geen kunstmest, niet beregenen bij nachtvorst, en veel minder arbeid, daar valt veel winst te halen."

Van Eck is voedselbosexpert bij Stichting Voedselbosbouw. "Landbouw voor luie boeren", noemt hij een voedselbos wel, omdat na een aantal jaar het bos zichzelf min of meer bedruipt. "Al heb je er de eerste jaren genoeg werk aan, en moet je uiteraard plantmateriaal inkopen. Maar fruittelers zijn wel gewend om te moeten investeren en wachten op productiviteit."

Niet alle gewassen in een voedselbos gaan gelijk op. De rode bessen dragen na twee à drie jaar al volop vrucht, terwijl een walnoot pas na twaalf jaar wat gaat opleveren. "Al met al denk ik dat na vijf tot zeven jaar de opbrengst de moeite van het plukken waard is."

De afzet vraagt wel wat van de voedselbosbouwer. "Je kunt natuurlijk niet in bulk leveren aan de groothandel", aldus Van Eck. "Dat vraagt wel een ander soort ondernemerschap. Je kunt je producten direct afzetten, via een eigen winkel, een abonnement of boerenmarkt. En Voedselbos Ketelbroek bijvoorbeeld, werkt samen met een toprestaurant en een speciaalbrouwerij. Voedselbos Schijndel (20 ha) gaat leveren aan bedrijfscafé Vitam. Die krijgt van zijn opdrachtgevers vaak als voorwaarde om regionaal en duurzaam in te kopen."

Van Eck is druk aan het lobbyen om een voedselbos erkend te krijgen als maatregel voor de Ecoregeling van het vernieuwde EU-landbouwbeleid. "Tot mijn grote ergernis heeft LNV verzuimd dat er nu al in te zetten.

Terwijl alle criteria kloppen: permanente teelt, geen bestrijdingsmiddelen, geen bemesting, dus wat wil je nog meer? Maar ik heb goede hoop dat dat volgend jaar is opgelost."

Voedselbos Waalgaard

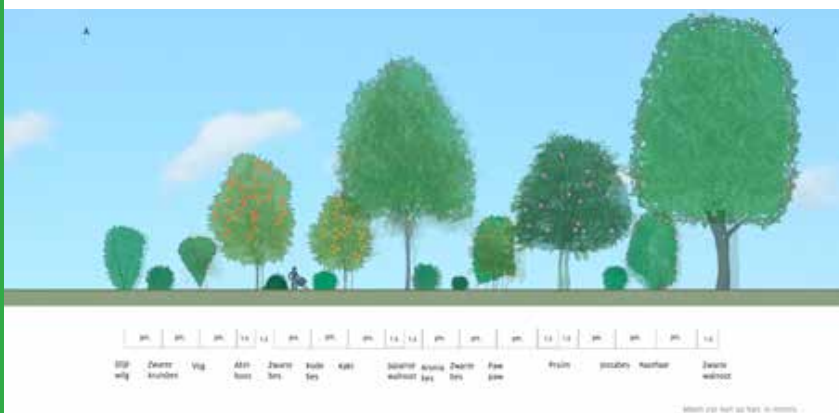
Voedselboscoöperatie Arbres kocht in 2020 een gangbare perenboomgaard van 2,7 hectare in Weurt, met bomen van 20 jaar oud. Dit wordt Voedselbosgaard de Waalgaard.

Voedselbos Waalgaard is een voormalige perenboomgaard.

Foto: Arbres

Van boomgaard naar voedselbos - Lingehout (Na 20 jaar)

Eindsituatie voedselbos Lingehout.
Afbeelding: Voedselbos Lingehout

Frank de Gram van Arbres: "In het eerste jaar runden we de boomgaard min of meer gangbaar. Daarna haalden we elk jaar een derde van de rijen perenbomen weg en plantten we nieuwe bomen en struiken aan. Die profiteren van de beschutting van de oude bomen.

De eerste oogst was 100.000 kg peren; we denken op den duur 25.000 kg product per jaar te kunnen oogsten. Naast peren, zijn dat appels, noten, asperges, bessen, aardbeien, scheuten en bloemen. Dat levert per kilo natuurlijk veel meer op, en is vooral ook veel diverser. We werken nog wel samen met de fruitteeltsector. De verzekeraar van de brede weersverzekering bekijkt bijvoorbeeld hoe je zo'n voedselbos zou moeten verzekeren. En de leverancier van bestrijdingsmiddelen en meststoffen kijkt door het jaar heen mee of we bepaalde ziekten of plagen mogelijk moeten aanpakken.

Het doel is om de ongewenste kruiddruk met grondbedekkende planten in toom te houden. Als we al iets bestrijden, gebruiken we daarvoor biologische middelen. We willen daarmee voorkomen dat aangrenzende fruitboomgaarden een grotere 'plaagdruk' ondervinden. Zo gebruiken we dit jaar feromoonverwarring tegen de fruitmot. Door grote diversiteit en de keuze voor resistente soorten bóven soorten die het lekkerst worden gevonden, beperken we ziekten tot een minimum. Wel snoeien we nog enigszins voor de benodigde licht en lucht.

Een voedselbos vraagt dat je anders naar kwaliteit kijkt. Niet een gave schil of perfecte vorm, maar een eetbaar, lekker product met voldoende voedingsstoffen, geteeld zonder schade aan het milieu en klimaat. De opbrengsten zijn nu nog beperkt, maar we merken nu al dat we

veel minder kosten hebben. En de arbeid is veel beter gespreid. Bij de perenoogst heb je twee weken lang een stuk of tien mensen nodig. Straks oogsten we verspreid over acht à negen maanden, en moet het met een of twee mensen kunnen. Fruittelers uit de buurt zien wel dat er iets moet veranderen, maar zijn huiverig om over te stappen. We horen vaak dat het er rommelig uitziet, maar dat is ook een andere manier van kijken. Het rommelige biedt plek aan natuurlijke vijanden en daarmee het evenwicht in het ecosysteem dat de gewasbescherming en meststoffen overbodig maakt.

Op den duur gaan we werken met een zelfplukabonnement tegen solidaire betaling. Dan kunnen mensen zelf komen plukken. We gaan daarbij uit van de prijzen in de supermarkt, zodat ook mensen met een kleine beurs het zich kunnen veroorloven."

Voedselbos Lingehout

Voor Voedselbos Lingehout in Geldermalsen wordt een laagstam-appelboomgaard omgevormd tot voedselbos. Gerdien Dijkstra van Voedselbos Lingehout: "Het voedselbos is onderdeel van een terrein van 12 hectare, met ook een tuinderij, bloemenweide en kruidentuin.

De laagstam-appelboomgaard van 3,5 hectare vormen we om naar voedselbos. We vervangen geleidelijk de rijen fruitbomen door andere bomen en struiken. Daarmee creëren we een soort oplopende bosrand met hogere bomen aan de noordkant en lagere aan de zuidkant.

Ons verdienmodel bestaat voor een deel uit oogstabonnementen, en daarnaast uit losse verkoop van verse en verwerkte producten. Ook verkopen we bloemen, bomen en voedselbosplanten, en organiseren we workshops, rondleidingen en andere educatieve activiteiten. Nu komt die oogst nog vooral uit de tuinderij, maar op den duur moet het voedselbos ook een aanzienlijk deel daarvan gaan vullen. Mensen kunnen ook financieel deelnemen in de coöperatie Voedselbos Lingehout, en krijgen dan korting op onze producten en diensten.

Ons plan is om over vijf jaar kostendekkend te zijn, maar het is echt een experiment. Er is nog geen vergelijkingsmateriaal, dus de tijd zal het leren." ●